

Kažkur tarp atomo ir žvaigždės

1946–1953

Lapkričio pradžia senąjį Kresą užtiko įsistebeilijusį į nedidelį dekoratyvinį medelį – *prunus serrulata*⁵², smailiadantę vyšnią. Niekas nežinojo, kas ją pasodino, nes čia daugiausia augo klevalapių platanų; matyt, kartą ryškiai gyvybės kibirkštėlei žybtelėjo tokia mintis, ir ji čia apsigyveno – įvykdė džiuogų maištą. O gal seniai seniai paukštis numetė sėklą, iš kurios išaugo štai toks stebuklas. Kad ir kokia buvo priežastis, Kresui medelis tapo visko, kas gera, simboliu.

Jis neatsistebėjo, kad vyšnaitė ištvėrė aviacijos antskrydžius, Fau-2⁵³ sprogdinius, nuo kurių į orą išlėkė gamykla „Imperial Gasworks“, išdužo pastatų gretimose gatvėse langai, o visur pabiro anglių gabalai. Aplinkui kaukiant sirenoms, šėlstant liepsnom, Kresas uždėjo ranką ant kamieno – patikino, kad blogiausia – praeityje. Juk beveik neliko ko bombarduoti. Net bažnyčia buvo sulyginta su žeme.

Būtent po šio paskutinio naikinamojo išpuolio Kresas pasižadėjo rūpintis vyšnia. Perskaitė, kad ji kilusi iš Centrinės Azijos miškų, ir pagalvojo – tai bent kelią teko įveikti. Kresui buvo suprantamas šitoks atkaklumas, taigi laistė medelį, kas kartą eidamas pro šalį, pakalbindavo. Jam visiškai nerūpėjo, kad nokinamos uogos neskaniškos, – vis tiek, kiek save pamena, vyšnios dirgino jam skrandį; tai buvo kažkaip susiję su nedideliu plonojo žarnyno veiklos sutrikimu. Jis mieliau valgydavo obuolius.

Kiekvieną balandį, kai žemai nusvirdavo sodrios baltų ir rožinių žiedų kekės, Kresas metodiškai, gaubiamas nepajudinamos ramybės, ateidavo čia su bokalu porterio iš Koulo aludės, atsisesdavo po žydinčią vyšnią ir sąmoningai atsidėdavo *hanami*⁵⁴ ritualui, apie kurį buvo skaitęs bibliotekoje. Pro šalį traukiantys žmonės juokdavosi, tačiau Kresas užsi-merkęs klausydavosi švelnaus vėjelio šnarėjimo žieduose ir būdavo abejingas viskam, išskyrus šią akimirką. Vyšnios žiedai ir bokalas stipraus porterio. Kas gali būti geriau.

Senasis Kresas niekada nebuvo jaunuoju Kresu. Gimė Alfredu Kresvelu. Dėl ankstyvo plikimo jį ėmė pravardžiuoti Kiaušiniu, paskui

52 Smailiadantė vyšnia (lot.).

53 Vok. V-2; Vokietijos vienpakopė balistinė raketa; per Antrąjį pasaulinį karą Vokietija naudojo Fau-2 didesniems priešo objektams naikinti.

54 Gėrėjimosi sakurų (japoniškųjų vyšnių) žiedais tradicija.

sugalvojo kulinarinę pravarde – Kiaušinis su Pipirne⁵⁵, galiausiai prilipo trumpesnis pavardės variantas – Kresas. Jis galėjo bet ką sutaisyti, bet ką rasti, visiems buvo reikalingas. Iki trisdešimties nemokėjo skaityti. Toje gyvenimo atkarpoje būta daug gėdos.

Pegė nekentė žiemos.

Ji nepakentė drėgnos vilnos ir kūrenamų anglių dūmų kvapų. Neapkentė vakarų, kurie prasidėdavo trečią, ir dienų, kurios baigdavosi vos prasidėjusios. Bodėjosi vienoda kasdiena, atnešama žiemos. Nekentė subombarduotų vietų, nepriteklius ir veidrodžių, kurie nemeluodavo. Negalėjo pakęsti amerikietiško žurnalų, vaizduojančių amerikietišką gyvenimą su dideliais lėktuvais ir prašmatniais automobiliais, su Holivudo ženklų, kuris gundė svajoti apie kažką daugiau. Nekentė saulėje nurudusių moterų su dideliais akiniais nuo saulės prie didelių namų, aptvertų baltomis tvoromis, ir cigarečių reklamų su rūstaus veido kaubojais ir gražuolėmis raudonomis lūpomis. Nekentė Edžio Kleitono, kuris pradingo prieš dvejus metus. Nepakentė jai per dantis košiančio vėjo ir vasaros, kuri buvo pernelyg toli, Kalėdų, kurios stovėjo įsiterpusios tarp jos ir kitų metų.

Lipant laiptais, užsikabino kojine, ir Pegė prisėdo ant paskutinio laiptelio. Ji niekada neverkdavo – neturėjo ašarų, bet tai nereiškia, kad neturėjo jausmų. Kartais tiesiog norėdavo mirti, bet kam tai įdomu?

Kaukšt, kaukšt, kaukšt gatve. Pegės motyvas.

– Viskas gerai, Pege? – užklausė senasis Kresas, stovintis po savo vyšnia.

Pegė linktelėjo ir praėjo pro šalį.

– Nebūna taip blogai...

– Po velnių, Kresai, šiandien – labai blogai, taigi patylėk.

Koulas stovėjo aludės tarpduryje ir rūkė. Viešpatie, toji į sielą įsiėdusi vienatvė, pasireiškianti padidėjusiu rūgštingumu. O žiema kartu su ilgu stemplės deginimu atnešdavo tamsias ūkanotas dienas ir graudulingą ilgesį moters, buvusios jo žmona. Agnesė Agnju su

55 Angl. – egg and cress, „cress“ – liet. „pipirnė“; vardas Kresas – angl. Cress, nuo žodžio „pipirnė“.

hu-genotiškais genais ir vardu stovėjo laipteliu aukščiau už Koulą. Koks jis buvo tada ir kuo tapo dabar? Susitaikė su žingsniu atgal ir su nesibaigiančiais egzistenciniais apmąstymais. Jautė, kad kažkas pasisuko netinkamai, bet, – būtų prisiekęs, – nesuprato, kaip tai ištaisyti.

Agnesės vis dar nėra, ji toli nuo čia. Ant uolos, augina avis, o gal ožkas. Žmonės labiau jį užjaustų, jei ji būtų mirusi, o jam to norėtusi – daugiau atjautos. Dėkui Dievui, turi Džinę, ji neleidžia palūžti. Ak, Džinė. Ji dabar primena Agnesę. Kresas pavadino ją patrauklia, ir atrodydavo patraukli, kol neprasižiodavo, – tada pasirodydavo vaikas. Džinė nuolat kur nors pradingsta (rūgštis ima kilti vos pagalvojus apie jos nebuvimą). Per antskrydžius būta šėliojimų – užtiko besiglamonėjančią su jūreiviu. Jūreivis taip ir liko nesupratęs, kodėl jį daužydamas Koulas vis kartojo: „Šūdžiau, jai – tik dešimt metų.“ Atostogas jūreivis praleido ligoninėje.

Koulas išsivyniojo šaltmėtinį saldainį. Šaltas oro gūsis užtelėjo plonąją žarna lyg metro traukinys.

Štai į tokį Londoną pargrįžo Ulisas. 1946-ųjų žiemą, likus dviem mėnesiams iki atšiaurios žiemos su kalnais sniego. Į pilką, suvargusį miestą – lyg seną kareivį po karo, netekusį ryžto ir tvirtumo.

Pavažiavęs autobusu į rytinę pusę, išlipo Kingslando kelyje, perėjo judrią gatvę ir nuėjo prie pastatų griuvėsių, kur kitados stovėjo tėvo dirbtuvės. Kresas pranešė apie sprogimą – gavo nuo jo laišką Šiaurės Afrikoje, parašytą kaip telegrama:

„Ulisai. TAŠKAS. Susprogdino tavo tėvo dirbtuvę. TAŠKAS. Spėjau išnešti gaublį ir varines plokštes. TAŠKAS. Niekas nežuvo. TAŠKAS. Tikiuosi, Afrika įdomi. TAŠKAS. Kresas.“

Jo senukas iš tiesų nežuvo per bombardavimą – mirė dar prieš keletrius metus nuo reto kraujo vėžio.

– Bent jau ne plaučiai, – tarė abiem išeinant iš Londono ligoninės.

Po dviejų savaičių sulaukė kvietimo į ligoninę.

– Plaučiai, – išgirdo iš gydytojų.

Jo tėvas Vilburas tarėsi įveiksiąs „tą vėžį“, kaip jį vadino, su tokiu pat klaidingu įsitikinimu, dėl kurio per savo gyvenimą buvo praradęs tūks-

tančius svarų ir kelis patikimus draugus. „Manau, man pasisėkė, sūnau“, – pasakė. Nelaimę pranašaujantis ženklas, jei toks apskritai buvo.

Tą rugsėjį jie nuėjo pas Tabį Folgeitą padaryti statymo, kuris garantavo, kad jo tėtis sulauks Naujųjų metų. Tabis nusikvatojo ir pareiškė – daugiau šansų, kad per Kalėdas prisnigs.

Vakare abu sėdėjo mažame plytomis grįstame kiemelyje. Nė vienas nesugalvojo, ką pasakyti. Iš kaimynų tualetu girdėjosi ponios Ešlės sopranas; jos dainuojama arija suteikė graudaus švelnumo šiai scenai – tėvas ir sūnus, stovintys ties atsisveikinimo praraja. Trapi akimirka.

Vilburas išsitraukė užrašų knygelę ir pasakė:

– Sūnau, aš paskaičiavau – skaičiai puikiai susidėlioja, – braukdamas liešu pirštu per neįjmenamą atsitiktinumo paslaptį puslapyje. – Mat-tai? – paklausė. – Tada iškėlė ranką į vidurnakčio dangų, pasimatė jo šiurpiai perregima oda.

– Pažvelk, – paragino.

Netikėtai prasiskyrė rūkas – lyg specialiai jam dangus praskleidė skraistę. Tas pats liaunas pirštas rodė į dangaus architektūrą. Į žvaigždynus su visomis neišsipildžiusiomis viltimis tarp jų. Iš lošėjo virtęs filosofu, tarė:

– Gyvenau po permainingai judančiomis planetomis. Teko išverti juodų ilgų naktų, kai kaukė sirenos. Vis dėlto ryte tave pasveikina sėkmė ir malonus palankiai pasisukęs vėjas – štai tada paslaptis virsta žinojimu, o turtas – meile...

Prasivėrė lauko durys, Nora kyštelėjo galvą.

– Ką jis ten kalba, mielas?

– Nesuprantu, mama. Turbūt morfijaus poveikis.

– ...ir mažytis paukštelis už tūkstančių mylių nuo namų leidžiasi į kelionę mitriai plasnodamas sparnais, būdamas tikras, kad ras kelią atgal.

Vilburas sunyko per mėnesį. Plaučiai kriokė lyg perkrautas boileris, iš jo liko vien dantys, kaulai ir esybė. Viską statyk ant juodos – paskutinis iš jo lūpų nuskambėjęs patarimas. Jis pasimirė vidury nakties, gulėdamas ant sofos pirmame aukšte.

Ulisas budėjo fotelyje šalia sofos; vienu metu pažvelgė į tėtį ir pamatė, kad gulintis kūnas šviečia. Pro užuolaidas įspindo gatvės žibinto šviesa, nuo kurios senukas ėmė švytėti lyg koks viduramžių šventasis.

Šermenys vyko Koulo aludėje. Vaišino porteriu, viskiu ir arbata. Pegė užtepė sviesto ant duonos karštiesiems sumuštiniams, bet pamiršo įdėti įdaro, Džinė verkė, nes ji buvo ir visada liks vaikas. Šaunios buvo tėčio išlydėtuvės. Tabis Folgeitas atsiuntė vainiką, už kurį sumokėjo iš tėčio paskutinio statymo, ir kortelę su priedašu: „Buvai vienas iš milijono prieš vieną.“

– Baigėsi viena epocha, – pasakė Kresas Ulisui. – Dabar tu už viską atsakingas.

Ulisui tuo metu buvo septyniolika. Sunkūs žodžiai liauniems pečiams.

Pasukęs už kampo, Ulisas pamatė Koulo aludę. „Šermuonėlis ir papūga“ buvo nušiyurusi Jurgių stiliaus smuklė, niekada nemačiusi gerų laikų. Daug metų vadinosi „Šermuonėlis“, kol kartą pro kaminą įskrido papūga ir nepanoro išskristi, – tada aludės pavadinimą skubiai, daug negalvodami, pailgino.

Pučiant vėjeliui, iškaba vangiai siūbavo pirmyn ir atgal. „Užėik arba nešdinkis, užėik arba nešdinkis.“

Ulisas atidarė duris, nuo židinio dešinėje aštriai tvokstelėjo įsisenėjęs, gžsus kūnų kvapas. Senieji lankytojai grūdosi aplink židinį lygiai taip, kaip jam išvykstant, – tie patys veidai, tik mažiau dantų. O virš židinio ant siaurutės lentynos stovėjo šermuonėlio iškamša; gyvūnas atrodė taip, kaip tą dieną, kai žuvo, – piktas ir įtarus.

Prie baro didelė mėlynkaktė amazonė niūria ir pavargusia povyza saugojo pinigų stalčių. Ulisas numetė kuprinę prie pakojo ir pakasė papūgai krūtinę.

– Sveikas, Klodai, – pakalbino. – Ar pameni mane, bičiuli?

Bet Klodas atsakė nebyliu žvilgsniu, nuo potrauminio streso apsi-blaususiomis akimis. Staiga žemai palenkė galvą ir ėmė bilsnoti galva į skambutį. Iš kambarėlio pasirodė Koulas.

– Kas gi čia?! Smagu tave matyti, Temper. Galvojome, jau pamiršai mus.

Jie paspaudė vienas kitam ranką.

– Pegė yra? – paklausė Ulisas nusiimdamas kepurę ir suglostydamas plaukus priešais veidrodį už baro.

– Nea. Nebedirba čia, sūnau.

– Nebedirba?

– Nea. Jau kiek laiko. Išplaukė į platesnius vandenis – tapo mašininke. Šešiasdešimt žodžių per minutę, tik ji tiek sugeba. Gal buvai užsukęs pas Ketliną?

– Kodėl turėčiau eiti pas Ketliną?

– Šiaip paklausiau.

(Žmonių akys nukrypo į jį.)

Koulas stumtelėjo jam pintą.

– Imk, bičiuli.

– Į sveikatą, Koulai, – pasakė Ulisas ir gurkstelėjo. Paskui pažvelgė į papūgą ir pasakė: – Stebiuosi, kad dar gyvas.

– Ir aš stebiuosi, vaikine, ir aš. Sako, kuo didesnis paukštis, tuo ilgiau gyvena. O šitas patinas – riebus šiknius. Spėju, dabar jam – apie šešiasdešimt metų. Mane pragyvėns.

– Nebekalba?

– Nebekalba nuo tada, kai sprogo dujų gamykla. Neteko plunksnų ir balso – va taip. Dėl streso po sprogimo. Pasibjaurėtinai atrodė – kaip nupeštas ir paruoštas kepti orkaitėje fazanas. Džinė išgelbėjo jį nuo pražūties. Tos mergaitės rankos gydančios. Aišku, man būtų geriau, kad būtų nugaišęs. Visada jaučiau, kad ir jis prisidėjo prie Agnės išėjimo.

– Sakai?

– Jis buvo jos pusėje, Temperi. O aš tokių dalykų nepamirštu.

Koulas įsipylė viskio iš gėrimų dozatoriaus ir pakėlė stiklą.

– Už tave, vaikine. Džiaugiuosi, kad grįžai.

– Ačiū, Koulai.

– Žinai, kas keista?

– Klok.

– Paskutinė frazė, kurią tas paukštis ištarė prieš numesdamas plunksnas: „Malonė prievartos nepripažįsta.“⁵⁶ Malonė. Neįprastas žodis papūgai, ką? Kaip manai, iš kur ištraukė tokią frazę?

56 William Shakespeare komedija „Venecijos pirklys“, vert. Vytautas Bložė. Kitur, jei nenurodyta, poezijos vertimai – E. Gabrilavičiūtės.

– Šekspyro žodžiai.

– Taip manai?

– Žinau.

– Hm.

Abu tylomis gurkšnojo žiūrėdami į paukštį.

Ulisas apsidairė.

– Pjuvenas iššlavei?

– Jau laikas buvo, netinkami žmonės rinkdavosi.

– Sienų apmušalai tie patys.

– Aha. Žinai, kaip sako, – jei nenusidėvėję...

Bet jie nusidėvėję, pagalvojo Ulisas. Visa šita bėdina aludė nudrengta. Sienų apmušalai ties sudūrimais užsiraitę, lempos mirkčiojo lyg artėjant audrai. Tokį įspūdį sustiprino švinuoti žali švieslangiai, popiečio šviesai suteikiantys vandeningo spindėjimo. Na, ir dar nekalbanti papūga.

– Iš tiesų yra viena permaina, – pridūrė Koulas. – Praplėčiau asortimentą – dabar pardavinėju aspiriną ir pašto ženklus. Kas nori, gali nusipirkti.

– Sumanu.

– Va, ir aš taip pagalvojau. Turi planų?

– Po šitos prašyčiau dar vieną pintą.

– Bus padaryta, vaikine, – žvelgdamas pro akinių viršų, pažadėjo Koulas. – Gyvas ir sveikas, ką? Ar sveikas?

Ulisas linktelėjo galva.

– Juk žinai – čia visada gausi darbą, – pasakė ir stumtelėjo jam pintą alaus. – Vaišinu.

Ulisas pakėlė bokalą.

– Jėzau, kaip tas nervina. Nueik pas Ketliną. Atsiprašau, vaikine, bet...

Ulisas pastatė bokalą ir nusišluostė lūpas.

– Kad niekas neliestų, – įspėjo.

– Nelies, bičiuli, – patikino Koulas, o Ulisas apsisuko ir sparčiai išėjo pro duris.

Paėjo keliu, pasuko į kairę, gotikinių vilų kvartalą, paskui – į dešinę. Sustojo priešais įspūdingą, tiesa, daug mačiusį namą.

– Ketlina! – pašaukė belsdamas į duris. – Ketlina!
 Tvirta vidutinio amžiaus raudonplaukė atidarė duris ir tarė:
 – Ką gi aš matau.
 – Koulas sakė eiti pas tave.
 Ji nusijuokė.
 – Kur jau nesakys!
 – Kur Pegė?
 – Nėra.
 – Ką visa tai reiškia?
 – Gal užeisi, meiluti?
 – Aš klausiu, kas vyksta.
 – Šešeri metai praėjo – štai kas. Ji nelaukė, Temperī.
 – Aš ir nesitikėjau, kad lauks. Ar dar turim butą Lenktojoje?
 – Kur jau ne, gudruoli. Meisonams reikėjo kažkur apsigyventi, kai subombardavo jų namus. Visi – laukiančiųjų sąrašė.
 – Jėzau, – tyliai ištarė jis.
 Ketlinai iš už nugaros pasirodė maža mergaitė.
 – Ar tu jau senelė?
 – Dar ne, gudragalvi.
 – Kuo ji vardu?
 – Nežinai?
 – Nejau mintis skaitau. Perduok Pegėi, kad grįžau, – jis apsisuko eiti. – Pasakyk, kad...
 – Mergaitė – Pegės.
 Jis sustojo.
 Ketlina linktelėjo galva į mergaitės pusę.
 – Mažė – Pegės.
 – Girdėjau.
 – Nematai, kad panaši? Tėvas – jankis.
 – Pegėi viskas gerai?
 Ketlina gūžtelėjo pečiais.
 – Mažė vardu Elis, – pridūrė.
 – Supratau.
 Po penkių minučių atsidarė aludės durys, ir vėl pasirodė Ullisas.
 – Buvai pas Ketliną?

– Buvau.
 – Šaunuolis. Tai tau reikės darbo ir kažkur apsistoti?
 Koulas pastūmė per barą jo bokalą alaus.
 – Niekas nelietė?
 – Ničniekas, – užtikrino Koulas.
 Ulisas išgėrė, nusibraukė lūpas ir pasitaisė skrybėlę prieš veidrodį.
 – Daili skrybėlė, – pagyrė Koulas.
 Ulisas nusiėmė ją nuo galvos ir ištiesė jam.
 – Itališka. Matai? Ten visi tokias nešioja, pasižymi, kad atskirtų.
 Skrybėlė – mano. Kad niekas neliestų.
 – Kaip ir tavo gėrimo? – paklausė Koulas.
 – Teisybė.
 – Įsiūk iš vidinės pusės savo vardą.
 – Gal ir įsiūsiu.
 – Užei, kai tik norėsi pasikalbėti, sūnau, – tarstelėjo Koulas, metė jam raktus ir dingo savo kambarelyje.

Ulisas nusileido prie kanalo. Akimirksniu dvelktelėjo pažįstamas tvaikas, oras atmieštas lediniu smogu, išdidūs tarsi paminklai dujomačiai. Jis prisėdo ant suoloelio. Lėtai praplaukė barža, paskui vėl įsivyravo tylą. Jis stebėjo, kaip pasaulis vos juda. Vadinasi, yra vaikas, pagalvojo, bet, nespėjęs nieko daugiau išmąstyti, kilstelėjo galvą ir pamatė laiptais skubiai besileidžiantį senąjį Kresą, kuris šaukė jį vardu. Ulisas atsistojo. Kreso plaukai atsidadė anglių dulkėmis ir sirupu nuo kosulio.

– Gyvas ir sveikas, vaikine? – ištarė Kresas, delnais apglėbęs veidą.
 – Daugmaž, – atsakė Ulisas.
 – Dėkui Dievui, – pasidžiaugė Kresas švelniai, žaismingai kumščiuodamas jam tai į vieną, tai į kitą ranką, nes bėgdamas paduso.

Abu atsisėdo, Kresas iškėlė maišą ir pasakė:
 – Štai, šitas vienintelis išliko, – ir atsargiai iškėlė futbolo kamuolio dydžio gaublį. – Tai bent naktis buvo, Temperis, – ėmė pasakoti. – Girdejau, kad, nukritus bombai, visi gaubliai išlėkė į orą. Nuo karšto oro srovės sklandė ir sukosi. Liepsnojanti mini visata. Nepaprastas reginys turėjo būti. Beje, ji – Nikaragoje.

– Kas?

– Tavo mama. Ieškojau jos, visą mėnesį užtrukau, kol galiausiai radau Nikaragvoje, šalia Managvos.

– Kresai, Pegė turi vaiką.

– Tikrai ne aš turėjau tau pranešti, vaikine.

– Suprantu, Kresai, suprantu.

Ulisas išsitraukė cigaretes.

– Pažįsti tą tipelį?

– Amerikietis kareivėlis. Čia yra, čia nebėra.

– Matei jį? – paklausė Ulisas degdamasis cigaretę.

– Niekas nematė. Čia neatsivesdavo, sakytčiau, padoriai elgėsi.

Kresas paėmė cigaretę.

– Sūnau, ji mylėjo. Tai ne vienos nakties nuotykis.

Ulisas linktelėjo.

– Pegė labai kremtasi?

– Greičiau liežuvių nusikąstų nei tai pripažintų, – Kresas išpūtė dūmų srovę ir nukrapštė nuo liežuvio tabako šapelį.

– Gal man ją susirasti?

– Palik ramybę. Jos kortos prastos, visą šitą laiką blefavo. Jeigu pasirodysi, teks jas atversti. Tiesa, viskas vyks pagal jos sąlygas. Visada taip. Pamiršai, kokia ji?

Jiedu sekė akimis pro šalį plaukiančią vienišą gulbę, kol ji dingo po tiltu.

– Klausyk, – Kresas kumštelėjo alkūne Ulisui. – Šis tas pamąstymui. Skaičiau įdomų dalyką.

– Pasakok.

– Žmogaus mastelis, – erdvėje, – yra maždaug per vidurį tarp atomo ir žvaigždės.

Ulisas pažvelgė į jį ir suraukė antakius.

– Atomas ir žvaigždė?

Kresas linktelėjo.

– Erdvėje, – pakartojo.

– Sunku suvokti.

– Pritari? Nuo to laiko nė vienos nakties padoriai neišsimiegojau.

– Kur jau miegosi.

– Nors, pagalvojus, tinkamesnis kandidatas pusiaukelės pozicijai būtų begemotas.

– Kažin ką tai reiškia?

Kresas akimirką pagalvojo.

– Sakyčiau, susijungimą.

Tąkart abu sutartinai linktelėjo, vėl nusuko akis į kanalą, juo atgal plaukė gulbė.

Kresas pasakė:

– Sugrįžai. Manau, šiandakt gerai miegosiu.

„Ar matei, kas grįžo?“ – kalbėjo visi Pegei, pareinančiai iš mašininkų biuro. Kepėja ponia Landi pasakė mėsininkui, tas – kavinės savininkui Kreinsui. Galanterijos skyriuje dirbanti Glorija Gosford tuo metu gėrė kavinėje arbatą ir nugirdo, kaip mėsininkas pasakoja Kreinsui. Ji pa-traukė tiesiai pas poną Belingemą, kuris prekiauja baldais. O ponas Belingemas, savaime suprantama, papasakojo man, pareiškė Linda, vi-siškai neslepianti romano su juo.

Jos su Pege kikendamos ėjo gatve. Taip taip, jau darosi nuobodu, kiekvienam pasakotojui kartojo Pegė. Vis dėlto džiaugėsi, kai galiausiai pasuko spynoje raktą ir uždarė duris.

Vėliau prie stiklo džino Ketė papasakojo, kad Ulisas atrodė protin-gas. Jis visada buvo protingas, atrėmė Pegė, Ketė tada pridūrė – atrodo dailesnis, ji atrėžė, kad sunku tuo patikėti. Negražu iš tavo pusės, sugė-dino Ketė, o ji pyko, kad elgiasi kaip paskutinė kalė. Ką gi bloga jis jai padarė? Tiek, kad vedė, – dėl visa ko, jei žūtų. „Gausi pinigų, Pege“, – pasakė. Visada ja rūpinosi.

Ji užlipo laiptais į savo kambarį ir nuspyrė aukštakulnius. Dvidešimt minučių mankštino pirštus prie rašomosios mašinėlės. Jai gerai sekėsi, greitai mokėsi ir stenografuoti. Pati užsidirbs pinigų Amerikoje, kai Edis grįš jos pasiimti. „Jis nesirodo“, – pareiškė Ketė. Po velnių, ką ji žino? Jis davė jai pinigų Pitmeno kursams. Sakė, gali prašyti, ko pano-rėjusi, galvojo – užsimanys kailinių ar kokio blizgučio, o ji pasakė – spausdinimo mašinėlė kursų; pastebėjo, kad tą dieną jis kitaip į ją pa-žvelgė – lyg ir ji turėtų svajonių, tarsi irgi būtų kažko verta. „Jis atva-žiuos, nes myli mane“, – pareiškė, o Ketė atsakė: „Nesakiau, kad jis tavęs nemyli.“ – „Pastebėjai šitai, tiesa?“ – paklausė Pegė. – „Pa-stebėjau“, – atsakė Ketė.

Šalimais sujudėjo mažė. Mergaitė – jo kopija. Tokie pat blizgantys, stori, tamsūs plaukai ir šviesios akys. Būdavo naktų, kai tas panašumas tiesiog draskydavo ją iš vidaus. Niekada nenorėjo vaikų, o jos motina nenorėjo jos. Prakeiktos lengvabūdės, kvailos karvės. O dabar dar Temperis grįžo.

Pažiūrėjo į veidrodį – nekaip atrodo. Motina apsidžiaugtų ją tokią pamačiusi. Dabar supranti, ką jaučiau, pasakytų. Galvojai, viską susidėliosi, ane? Tareisi esanti geresnė už mane?

Va ką jūs, vyrai, padarote mums, moterims, mąstė Pegė. Per jus imame savęs nekęsti. Per jūsų nebuvimą. Per jūsų melą. Per jūsų žiaurumą.

Ji atsikėlė ir nuėjo prie lango:

– Aš tebesu čia, Edi, ir žinau, kad tu esi kažkur.

Ištisą savaitę visi aludėje buvo kaip ant adatų – laukė, kol nusikaltėlė Pegė įžengs į miestelį ir nutrauks tylą. Ulisas atidarė barą, į vidų sugužėjo nuolatiniai lankytojai, atsiduodantys rutuliukais kandims naikinti, bambantys dėl oro. Paskui jie nutilo ir apsidairė.

– Ji dar nepasirodė?

– Nea, dar ne, – atsakė Koulas.

– Ką toji mergina galvoja?

– Niekada nežinai, ką ji galvoja, – suniurzgė jis.

Įtampa stiprėjo. Aludėje dar niekada nebuvo taip tylu. Belaukdamas ponas Meisonas patyrė širdies smūgį, parkrito ant grindų mirties gniaužtuose; na, bent jau *šis tas* įvyko.

Visi žinojo – anksčiau ar vėliau Pegė pasirodys, tik klausimas, kaip ji tą padarys. Praėjus dar keturiems vakarams, ji nenuvylė. Likus valandai ir dešimt minučių iki uždarymo, pianistui Pitui jau apšilus, plačiai atvėrė duris ir sustojo nušviesta ypač ryškaus gatvės žibinto. Tarsi būtų pradėję rodyti „Metro-Goldwyn-Mayer“⁵⁷ filmo užsklandą ir užriaumojęs liūtas⁵⁸. Ji numetė ant žemės nuorūką, pamynusi bateliu užgesino.

– Tai sveika, – pasveikino ją Koulas.

Ulisas pakėlė galvą nuo baro.

57 JAV žiniasklaidos bendrovė, daugiausia kurianti bei platinanti kino filmus ir televizijos programas.

58 Studijos logotipe pavaizduotas riaumojantis liūtas, lanku apsuptas kino juosta.

– Ramiau, vaicine, nesikarščiuok, – sumurmėjo Koulas.

Siūbuodama klubais, kaukšėdama kulniukais į grindis, priėjo prie keistuolio Pito, kuris sulig kiekvienu jos žingsniu spaudė C bemolio klavišą, bet tai nepadarė trokštamo įspūdžio. Ji peržvelgė puslapius su natomis, nors jau buvo sugalvojusi, ką dainuos.

– Šitą, – tyliai pasakė ir padavė Pitui lapą su natomis. – Grok lėtai, – sušnibždėjo. – Labai lėtai.

Ir Pitas pakluso, pirštai lietė klavišus, nuo cigaretės tarp lūpų byrėjo pelenai, dūmai erzino paraudusias akis.

Ulisas sekė akimis kiekvieną jos judesį. Italijoje turėjo moterų, tačiau nė viena jai neprilygo. Kai kurias net buvo išimylėjęs, bet ne taip kaip ją. Neapolyje stebėdavo, kaip moterys eina į amerikiečių stovyklą. Jankiai turėjo daug pinigų, tryško žavesiu, o moterys buvo liūdnos ir gražios. Tai bent derinys, galvojo. Jis neturėjo šansų.

Ant nugaros pajuto Koulo ranką. Koulas suprato, kad jis vis dėlto neturi šansų.

Pegė – pakakdavo į ją pažvelgti ir akimirksniu suprasdavo – ji sukurta geresniam gyvenimui. Ji tai žinojo, o jis tai suprato. Ji iš plaukiančių upe aukštyn, kovojanti su srove, bet, Dievas mato, stengėsi. Pegės daina nebuvo niekam skirta. Ji niekam nežiūrėjo į akis. Nukreipė žvilgsnį į tuščią kampaną, kuriame tūnojo vaiduoklis, persekiosiantis ją iki gyvenimo pabaigos. Stiklai gėrimų stovėjo neliesti, skruostai blizgėjo nuo ašarų. Ji visus užbūrė – tokie buvo Pegės kerai. Ji – aristokratiškų manierų, nesvarbu, kad pasiskolintų. Tai skelbė dainuodama – o apdainavo savą gyvenimą ir taviškį, juk pasaulis niekada nesisuko taip, kaip tau norėtūsi. Jis paprasčiausiai sukosi, o tau beliko su tuo susitaikyti.

Nuskambėjo paskutinės natos. Jos balsas užlūžo. Pianistas Pitas verkė. Pasigirdusias ovacijas, švilpimus ir sveikinimo šūksnius Pegė sutiko kuklia povyza, kurią buvo kaip reikiant parepetavusi. Senasis Kresas nusiuntė jai džino, ji pakėlė taurę, jis sveikindamas iškėlė savąją, tada išlenkė gėrimą iki dugno ir nužingsniavo prie baro. Trekšt, trekšt, trekšt sutrekšėjo besisukantys kaklai. Ėjo siūbuodama klubais, mosuodama rankomis, pasiruošusi atversti kortas. Kresas sakė, jos kortos prastos, tačiau visiems buvo aišku, kad koziriai – jos rankose.

– Prilaikyk arklius, – įspėjo Koulas ir dingo savo kambarėlyje.

Uliso ir Pegės akys susitiko – žvilgsniai skelbė artumą, bendrą pra-eitį, taip pat paliaubas.

Ji priėjo prie baro. Įsivyravo tokia tylą, kad būtum girdėjęs krintantį plauką.

– Sveikas, kareivi, – pasisveikino ir palietė skruostą.

– Sveika, – atsakė paliesdamas jos ranką.

– Aš... – abu ištarė unisonu.

– Sakyk.

– Ne, tu sakyk, – paragino jis.

– Gerai, – atsakė. – Temperai, aš noriu skyrybų.

– Matai kaip, – iškvėpė jis.

Pasigirdo dar trisdešimt atodūsių, o Klodas snapu maniakiškai dau-žė skambutį.

Kitą rytą Pegė pabudo jo lovoje – galiausiai abu atsidūrė čia. Ji garsiai dejavo, stipriai spaudė jį šlaunimis, kol jis suglebo. Paskui išsitiesė šalia ir tarė:

– Gerai, kad likai gyvas.

(Tai buvo romantiškiausia, kas galėjo nuskambėti iš jos lūpų.)

Ji išlipo iš lovos, jis atsisėdo, stebėjo jos sėdmenis ankstyvo ryto šviesoje – lyg mėnulis ir saulė būtų susitikę. Ranka dengė žymes ant pil-vo, atsiradusias, kai jis išvyko.

– Pasakyk ką nors, ko dar niekas man nesakė.

– Tu tobula, – tarė jis.

Ji nusijuokė ir ėmė rengtis stebima jo akių.

Jis pasiūlė:

– Galėčiau padėti auginti mergaitę...

– Ne tavo atsakomybė, Temperai. (Taisydamasi prieš veidrodį plaukus.)

– Juk galime ir toliau vienas kitu rūpintis. Galime vienas kitam...

– Tu per geras. (Ji – dažydamosi lūpas.)

Jis nusišypsojo.

– Nesupranti, Temperai. Tu per geras. Čia – ne komplimentas. – Viena ranka laikydama už rankenos jau beišeinanti atsisuko ir tarstelėjo: